ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан біологічного факультету
_____ Є.О. Омельянчик
«28» серпня 2026 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРИРОДА РІДНОГО КРАЮ

підготовки бакалавра

денної форми здобуття освіти

освітньо-професійна програма Екологія

спеціальності Е2 Екологія

галузі знань Е Природничі науки, математика та статистика

ВИКЛАДАЧ: Притула Наталія Михайлівна, к.с.г.н., доцент, доцент кафедри загальної та прикладної екології і зоології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри загальної та прикладної
екології і зоології

Протокол № 1 від "28" серпня 2026 р.
Завідувач кафедри загальної та прикладної
екології і зоології
_____ О.Ф. Рильський

Погоджено
Гарант освітньо-професійної
програми

_____ К.О. Домбровський

2026 рік

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

Зв`язок з викладачем :
E-mail: *prytulanataliam@gmail.com*
Сезн ЗНУ повідомлення: *https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=5489*
Телефон: *095 881 42 42,*
Інші засоби зв'язку: *Viber, Telegram*
Кафедра: *загальної та прикладної екології і зоології, III корпус, ауд. 213а*

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Природа рідного краю» є формування, систематизація і поглиблення знань про природу рідного краю, пам'ятки природи та унікальні місця, перспективи використання місцевих ресурсів в інтересах краю і країни, розкритті закономірностей природних процесів і явищ, що відбуваються у регіоні; засвоєнні основ екологічних знань, перетворенні теоретичних знань у стійкі переконання, формуванні у здобувачів освіти активної життєвої позиції та морально-етичних правил поведінки в природному і соціальному оточенні.
Основними завданнями вивчення дисципліни «Природа рідного краю» є: - набуття досвіду природничої діяльності;
- формування та розвиток дослідницьких умінь, спостережливості за явищами природи;
- виховання любові до рідної природи на основі пізнання її цінності;
- формування екологічно активної позиції, прагнення діяти для збереження довкілля і досягнення цілей сталого розвитку суспільства;
- формування практичних умінь поліпшення стану природного середовища своєї місцевості, оздоровлення довкілля, навичок екологічно доцільної поведінки.

Пререквізити курсу "Природа рідного краю": біологія, географія.
Постреквізити курсу: грунтознавство; метеорологія і кліматологія; Геологія і геоморфологія; Гідрологія.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	**Обов'язкова**
Семестр	1 -й
Кількість кредитів ECTS	**3**
Кількість годин	90
Лекційні заняття	16 год.
Практичні заняття	14 год.
Самостійна робота	60 год.
Консультації	*https://www.znu.edu.ua/ukr/university/departments/biology/study*
Вид підсумкового семестрового контролю:	**залік**
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=11400

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

КОМПЕТЕНТНОСТІ/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
К08. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. К14. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування. К21. Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі. К24. Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування. К25. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем. К27. Здатність застосовувати базові знання механізмів функціонування і стійкості ландшафтних систем для обґрунтування теоретичних засад геоекологічного прогнозування та проведення геоекологічного моніторингу в Запорізькому регіоні. К33. Здатність прогнозувати стан окремих складових навколишнього середовища, у т. ч. із використанням методів математичного моделювання.	Пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний). Лекції, бесіди, спостереження, пояснення. Метод проблемного викладу матеріалу. Дослідницький. Медіаграмотність. Факчекінг. Практичні роботи, індивідуальне дослідницьке завдання.	Форми оцінювання: поточне, підсумкове. Методи оцюнювання: тестування. метод інтерв'ю, опитування, імітаційна діяльність (моделювання), спостереження за навчальною діяльністю студентів, письмовий контроль, практичний контроль.
ПР01. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами. ПР02. Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування. ПР03. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що		

необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування. ПР06. Виявляти фактори, що визначають формування ландшафтно-біологічного різноманіття. ПР21. Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних. ПР31. Базові знання про склад і будову атмосфери, закономірності формування погоди і клімату; про фізичні основи геологічних і гідрологічних явищ та процесів; умови формування природних вод, водний баланс і режим річкових басейнів, еволюцію ґрунтоутворюючих процесів, фізико-хімічні, воднофізичні, агрохімічні та біологічні властивості ґрунтів. Уміння обирати та використовувати методи математичного моделювання та прогнозування стану довкілля.		

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Рельєф та клімат нашого краю

Тема 1. Особливості рельєфу своєї місцевості. Природні кліматичні явища.

Штучний та природний рельєфний дизайн. Різноманітність гірських порід і мінералів, корисних копалин своєї місцевості. Використання корисних копалин у господарській діяльності населення свого регіону.

Природні кліматичні явища: зливи, град, суховії, пилові бурі, посухи, ожеледь, заморозки (ранні осінні, пізні весняні). Особливості клімату певної місцевості. Сезонні зміни в природі. Основні кліматичні показники. Несприятливі природні явища.

Тема 2. Вода у природі нашого краю

Природні та штучні водойми краю, їх характеристика. Використання водних ресурсів краю у господарській діяльності людей та в оздоровчих цілях. Якість води. Основні джерела забруднення води у водоймах нашого краю. Вплив забрудненої води на стан навколишнього середовища та здоров'я людини. Види очищення води в побуті. Охорона і збереження водних ресурсів краю.

Змістовий модуль 2. Ґрунти, гриби та рослини нашого краю

Тема 3. Ґрунти у природі рідного краю.

Ґрунти, їх склад та властивості, значення ґрунту. Основні типи ґрунтів. Родючість ґрунту. Українські чорноземи. Основні джерела забруднення ґрунтів. Діяльність

людини і стан ґрунтів краю. Проблеми сміттєзвалищ та їх вплив на ґрунт. Ерозія ґрунтів та заходи боротьби з нею. Насадження полезахисних смуг та лісових масивів на схилах балок, ярів, вздовж берегів річок тощо. Раціональне використання і охорона земельних ресурсів.

Тема 4. Трав'яні рослини нашого краю. Гриби. Деревні рослини нашого краю. Різноманітність рослинного світу місцевості. Роль рослин в природі та житті людини. Цінні, лікарські, декоративні рослини. Червона книга України. Зелена книга України. Поняття про гриби як невід'ємну групу живих організмів. Особливості будови шапинкових грибів. Гриби їстівні, отруйні та паразитичні. Значення грибів у природі та житті людини. Найпоширеніші гриби своєї місцевості, їх охорона.

Рослинні угруповання краю: ліси, степи, луки, болота тощо. Природно-заповідний фонд рідного краю: заповідники, заказники, урочища, пам'ятки природи, регіональний список рідкісних рослин.

Змістовий модуль 3. Тварини рідного краю

Тема 5. Безхребетні тварини. Риби. Амфібії, рептилії

Черви: плоскі, круглі, кільчасті. Паразитичні черви. Характеристика членистоногих тварин, молюсків, комах, павукоподібних. Корисні тварини та тварини, що завдають шкоди здоров'ю та господарській діяльності людини.

Риби прісних та солоних водойм. Риби Дніпра. Риби Азовського моря. Зміни іхтіофауни під впливом антропогенної діяльності. Промислово цінні види риб. Найчисельніші види риб.

Амфібії нашого краю. Найпоширеніші види, «корисні» та «шкідливі» види. Зникаючі види. Рептилії нашого краю: ящірки, змії вужі. Поширення, роль у природі.

Тема 6. Птахи та ссавці

Орнітофауна нашого краю. Степові види птахів. Перелітні птахи нашого краю. Міграція птахів (сезонна, добова). Степові види ссавців. Рідкі та зникаючі види. Мисливські види. Водні ссавці. Характеристика найпоширеніших родин та видів.

Змістовий модуль 4. Охорона та збереження природи нашого краю

Тема 7. Природні та штучні об'єкти природно-заповідного фонду нашого краю

Природні території та об'єкти − природні та біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища; штучно створені об'єкти − ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, пам'ятки садовопаркового мистецтва).

Національний заповідник «Хортиця»: історія, геологія, тваринний рослинний світ, унікальність острова.

Тема 8. Унікальні пам'ятки природи місцевого значення.

Ботанічні пам'ятки природи Запорізької області. Геологічні пам'ятки природи Запорізької області. Комплексні пам'ятки природи нашого краю. Державні і регіональні заходи з охорони об'єктів живої і неживої природи у нашому краї.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин	Згідно з розкладом
		о/д.ф.	
Лекція 1	Особливості рельєфу своєї місцевості. Природні кліматичні явища	2	*1 раз на 2 тижні*
Практичне заняття 1	Особливості рельєфу своєї місцевості. Природні кліматичні явища Перелік питань, завдань, текст практичної роботи викладено в СЕЗН ЗНУ https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=11400	2	*1 раз на 2 тижні*
Самостійна робота	Особливості рельєфу своєї місцевості. Природні кліматичні явища Питання для розгляду 1.Клімат степової зони. 2.Природна рослинність степової зони. 3.Степові ландшафти. 4.Ціління степи. 5.Степові провінції. 6. Низовинні області степу.	6	
Лекція 2	Вода у природі нашого краю	2	*1 раз на 2 тижні*
Практичне заняття 2	Вода у природі нашого краю Перелік питань, завдань, текст практичної роботи викладено в СЕЗН ЗНУ https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=11400	2	*1 раз на 2 тижні*
Самостійна робота	Вода у природі нашого краю Питання для розгляду 1.Природні води України. 2. Підземні води. 3.Артезіанські басейни. 4. Ріки України. 5. Найкрупніші озера України. 6. Штучні водні об'єкти.	6	
Лекція 3	Ґрунти у природі рідного краю	2	*1 раз на 2 тижні*
Практичне заняття 3	Ґрунти у природі рідного краю Перелік питань, завдань, текст практичної роботи викладено в СЕЗН ЗНУ https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=11400	2	*1 раз на 2 тижні*
Самостійна робота	Грунти у природі рідного краю Питання для розгляду 1. Класифікація грунтів. 2. Морфологічна будова грунтів. 3. Зональні та азональні грунти. 4. Чорноземи.	6	
Лекція 4	Трав'яні рослини нашого краю. Гриби. Деревні рослини нашого краю	2	*1 раз на 2 тижні*

Практичне заняття 4	Трав'яні рослини нашого краю. Гриби. Деревні рослини нашого краю Перелік питань, завдань, текст практичної роботи викладено в СЕЗН ЗНУ https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=11400	2	*1 раз на 2 тижні*
Самостійна робота	Трав'яні рослини нашого краю. Гриби. Деревні рослини нашого краю Питання для розгляду 1.Різноманітність рослинного світу місцевості. Роль рослин в природі та житті людини. 2.Цінні, лікарські, декоративні рослини. 3. Червона книга України. Зелена книга України. 4. Поняття про гриби як невід'ємну групу живих організмів. Особливості будови шапинкових грибів. Гриби їстівні, отруйні та паразитичні. Значення грибів у природі та житті людини. Найпоширеніші гриби своєї місцевості, їх охорона. 5.Рослинні угруповання краю: ліси, степи, луки, болота тощо. 6.Рослинні угруповання краю: ліси, степи, луки, болота тощо.	12	
Лекція 5	Безхребетні тварини. Риби. Амфібії, рептилії	2	*1 раз на 2 тижні*
Практичне заняття 5	Безхребетні тварини. Риби. Амфібії, рептилії Перелік питань, завдань, текст практичної роботи викладено в СЕЗН ЗНУ https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=11400	2	*1 раз на 2 тижні*
Самостійна робота	Безхребетні тварини. Риби. Амфібії, рептилії Питання для розгляду 1. Черви: плоскі, круглі, кільчасті. Паразитичні черви. 2. Характеристика членистоногих тварин, молюсків, комах, павукоподібних. 3. Корисні тварини та тварини, що завдають шкоди здоров'ю та господарській діяльності людини. 4. Риби прісних та солоних водойм. Риби Дніпра. Риби Азовського моря. 5. Зміни іхтіофауни під впливом антропогенної діяльності. 6. Промислово цінні види риб. Найчисельніші види риб. 7. Амфібії нашого краю. 8. Найпоширеніші види, «корисні» та «шкідливі» види. Зникаючі види. 9. Рептилії нашого краю: ящірки, змії вужі. Поширення, роль у природі.	12	
Лекція 6	Птахи та ссавці	2	*1 раз на 2 тижні*
Практичне заняття 6	Птахи та ссавці Перелік питань, завдань, текст практичної роботи викладено в СЕЗН ЗНУ	2	*1 раз на 2 тижні*

	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=11400		
Самостійна робота	Птахи та ссавці Питання для розгляду 1.Орнітофауна нашого краю. 2.Степові види птахів. 3.Перелітні птахи нашого краю. 4.Міграція птахів (сезонна, добова). 5.Степові види ссавців. 6.Рідкі та зникаючі види. 7.Мисливські види. 8.Водні ссавці. 9.Характеристика найпоширеніших родин та видів.	6	
Лекція 7	Природні та штучні об'єкти природно-заповідного фонду нашого краю	2	*1 раз на 2 тижні*
Практичне заняття 7	Природні та штучні об'єкти природно-заповідного фонду нашого краю Перелік питань, завдань, текст практичної роботи викладено в СЕЗН ЗНУ https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=11400	2	*1 раз на 2 тижні*
Самостійна робота	Природні та штучні об'єкти природно-заповідного фонду нашого краю Питання для розгляду 1.Природні території та об'єкти − природні та біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища; 2.штучно створені об'єкти − ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, пам'ятки садово-паркового мистецтва). 3.Національний заповідник «Хортиця»: історія, геологія, тваринний рослинний світ, унікальність острова	6	
Лекція 8	Унікальні пам'ятки природи місцевого значення	2	*1 раз на 2 тижні*
Самостійна робота	Унікальні пам'ятки природи місцевого значення Питання для розгляду 1.Ботанічні пам’ятки природи Запорізької області. 2.Геологічні пам’ятки природи Запорізької області. 3.Комплексні пам’ятки природи нашого краю. 4.Державні і регіональні заходи з охорони об’єктів живої і неживої природи у нашому краї.	6	

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/роботи	Вид поточного контрольного заходу	Зміст контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
1	2	3	4	5
Поточний контроль				
Практична робота 1	Опитування, есе, презентація, завдання самостійної роботи, виконання практичної роботи 1.	Вимоги до виконання та оформлення практичної роботи подано у СЕЗН ЗНУ, на сторінці дисципліни «Природа рідного краю», адреса: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=511400 де надаються вимоги до необхідного обладнання, покроковий хід виконання практичної роботи та вимоги до узагальнення отриманих результатів. Питання для підготовки до опитування (питання лекції, див. розд. 3) та перевірки самостійної роботи див. табл. 4.	Термін виконання – до наступної практичної роботи. Виконання практичної роботи максимально оцінюється у 5 балів. 5 балів – практична робота виконана та захищена вчасно і якісно. Здобувач освіти повно та вірно здатен проаналізувати та узагальнити отриманий результат. При виконанні практичної роботи було дотримано всіх вимог, передбачених програмою курсу. 4 бали - при виконанні практичної роботи здобувач освіти виконує роботу за зразком з помилками; робить висновки, але не розуміє достатньою мірою мету роботи. 3 бали - робота виконана на 30-50%, висновки невірно сформульовані, захищена невчасно. 1-2 бали – робота виконана менш ніж на 10%, висновки невірно сформульовані, захищена невчасно. 1-4 бали – опитування.	**8**
Практична робота 2	Опитування, есе, презентація, завдання самостійної роботи, виконання практичної роботи 2.			**9**
Практична робота3	Опитування, есе, презентація, завдання самостійної роботи, виконання практичної роботи 3.			**9**
Практична робота 4	Опитування, есе, презентація, завдання самостійної роботи, виконання практичної роботи 4.			**8**
Практична робота 5	Опитування, есе, презентація, завдання самостійної роботи, виконання практичної роботи 5			**9**
Практична робота 6	Опитування, есе, презентація, завдання самостійної роботи, виконання практичної роботи 6.			**9**
Практична робота 7	Опитування, есе, презентація, завдання самостійної роботи, виконання практичної роботи 7.			**8**
Усього поточний контроль	**7**			**60**
Підсумковий контроль				
Залік	Тестування в СЕЗН ЗНУ	Підготовка до заліку здійснюється за навчальним матеріалом усього курсу (питання див. Розділ 4 силабусу навчальної дисципліни)	Виконання тестових завдань відбувається на сторінці дисципліни в СЕЗН ЗНУ. Із банку тестових завдань СЕЗН ЗНУ для кожного здобувача освіти випадковим чином обирається 20 тестових завдань. За кожну вірну відповідь на тестове завдання здобувач вищої освіти отримує 1 бал	**20**
	Індивідуальне дослідницьке завдання	Індивідуальні дослідницькі завдання повинні містити аналіз сучасного стану обраного питання. Виконуються у вигляді	**19-20 балів** – здобувачі вищої освіти самостійно виконали понад 90% завдань, під час виконання роботи виявили усебічні, систематичні та глибокі знання	**20**

		доповіді та презентації. Обсяг доповіді ІДЗ повинен бути розрахований на 7-10 хв. Доповідь повинна складатися зі вступу, в якому висвітлена актуальність, мета дослідження, завдання, об'єкт та предмет (1-2 хв.) повне висвітлення питань, висновки та додається список використаних джерел. Презентація ІДЗ повинна містити графіки, таблиці та рисунки та складатися з 15-20 слайдів. ІДЗ повинно бути виконано протягом семестру, та представлено до захисту до початку залікового тижня. Питання для виконання ІДЗ обираються відповідно до номера прізвища студента у журналі академічної групи. Орієнтовні питання для виконання завдання викладено на сторінці СЕЗН ЗНУ на платформі Moodle.	програмного матеріалу з дисципліни, уміння ставити мету і формулювати завдання досліджень; творчі здібності у розумінні та використанні програмного матеріалу для виконання поставлених мети та завдань; чітко, логічно, послідовно викладати матеріал; робити обґрунтовані висновки. Під час захисту індивідуального завдання надавали вичерпні, аргументовані та цілісні відповіді на всі запитання. Робота оформлена акуратно, відповідно до поставлених вимог. **17-18 балів** – здобувачі вищої освіти виконали не менше 90% завдань, завдання роботи виконані достатньо грамотно, але є декілька (1-3) несуттєвих помилок. Під час виконання роботи здобувачі освіти виявили знання і розуміння програмного матеріалу з дисципліни в повному обсязі, уміння ставити мету і формулювати завдання досліджень; творчій підхід до виконання поставлених мети та завдань; логічно, послідовно викладати матеріал; робити обґрунтовані висновки. Під час захисту індивідуального завдання загалом надавали аргументовані, без суттєвих помилок, відповіді на всі запитання. У цілому робота оформлена акуратно, але наявні незначні неточності в її оформленні та презентації. **15-16 балів** – здобувачі вищої освіти виконали не менше 80% завдань, завдання роботи виконані достатньо грамотно, але є декілька (до 5) несуттєвих помилок. Під час виконання роботи здобувачі освіти виявили знання і розуміння програмного матеріалу з дисципліни з основних розділів, уміння ставити мету і формулювати завдання досліджень; логічно, послідовно викладати матеріал; робити висновки. Під час захисту індивідуального завдання відповідали достатньо грамотно, але припускались однієї-двох непринципових помилок. Робота оформлена акуратно, але наявні незначні неточності в її оформленні. **13-14 балів** – здобувачі вищої освіти виконали завдання не в повному обсязі, але не менше 70%. Під час виконання роботи виявили знання й розуміння основних положень дисципліни; завдання виконали неповно, непослідовно; наявні неточності та помилки у змісті та оформленні роботи. Здобувачі освіти виявляють знання й розуміння основних положень	

			матеріалу, але надають неповні, непослідовні відповіді. Під час захисту індивідуального завдання демонстрували недостатньо глибокі знання з досліджуваної теми, припускаючись не відповідностей у визначенні понять, неповно або недостатньо аргументовано відповідали на запитання. **10-12 балів** – здобувачі вищої освіти виконали завдання не в повному обсязі, але не менше ніж на 60%; у роботі присутні принципові помилки в оформленні. Під час виконання роботи виявили знання й розуміння основних положень матеріалу з дисципліни. Під час захисті та підготовці презентації продемонстрували поверхневі знання з досліджуваної теми, відповідали неповно, непослідовно, припускаючись не відповідностей у визначенні понять, не вміє переконливо обґрунтувати свою думку. **0-9 балів** – здобувачі вищої освіти виконали понад 50% завдань. Під час виконання роботи припускалися принципових помилок при розв'язанні завдань. Робота оформлена зі значними порушеннями вимог. Необхідна досконала переробка роботи. Під час захисту здобувачі освіти виявили поверхові знання і розуміння основного програмового матеріалу в обсязі, який не дозволяє засвоювати наступний програмний матеріал; не відповідає на основні запитання.	
Усього підсумковий контроль				**40**

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література

Основна:

1.Павловська Т.С. Концепції сучасного природознавства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Луцьк : Вежа-Друк, 2013. 196 с.
2.Багров М.В., Боков В.О., Черваньов І.Г. Землезнавство : підручник для студентів вищих закладів освіти. Київ : Либідь, 2000. 464 с.
3.Ковальчук Г.В. Зоологія з основами екології : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів Суми: Університетська книга, 2003. 591 с.
4.Якубенко Б. Ботаніка. Київ : Ліра-К, 2018. 436 с.

Додаткова:

1. Риби України: (визначник-довід.) / Ю. В. Мовчан; НАН України, Нац. наук.-природн. музей. Київ : Золоті ворота, 2011. 444 с.
2. Вітчизняна номенклатура птахів світу / Г. В. Фесенко ; Західноукр. орнітол. т-во. Кривий Ріг : Діонат, 2018. 578 с.
3. Червона книга України. Тваринний світ / Під ред. М.М. Щербака. К.: Українська енциклопедія, 1994.
4. Птахи України під охороною Бернської конвенції / Г. Г. Гаврись [та ін.] ; під заг. ред. Г. Г. Гаврися ; НАН України, Ін-т зоології ім. І. І. Шмальгаузена. Київ: 2003. 394 с
5. Einhard Bezzel, Roland Prinzinger. Ornithologie. — Stuttgart : Verlag Eugen Ulmer, 1990. 416 с.
6. Burfield I. & van Bommel F. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. — Cambridge : BirdLife International, 2004. 374 с.
7. Загороднюк І. В. Польовий визначник дрібних ссавців України. Київ, 2002 60 с.
8. С. І. Татарінцев. «Хортиця», Національний заповідник // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін., Інститут історії України НАН України. Київ : Наук. думка, 2013. 784 с.

Інформаційні джерела:

1. URL: http://www.menr.gov.ua - Офіційний сайт Міністерства екології і природних ресурсів України
2. URL: http://catalog.uintei.kiev.ua/index.php. Каталог Українських Web-ресурсів з екології
3. URL:http://www.nbuv.gov.ua − Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
4. URL: http://library.znu.edu.ua/. Сайт Наукової бібліотеки ЗНУ.
5. URL: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=11400 – адреса дисципліни СЕЗН ЗНУ
6. URL: https://svit.in.ua/kny/pashnyk/pashnyk_hortycia.pdf

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування лекційних і практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущенні завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється у формі захисту завдань, що були виконані на пропущеному занятті.

Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Політика академічної доброчесності

Усі роботи, що виконуються здобувачами вищої освіти під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення UniCheck. Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело. Приклади оформлення цитувань див. на Moode: https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=103857 Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем.

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти

Врахування результатів, отриманих здобувачем за рахунок неформальної/інформальної освіти здійснюється згідно з Положенням Запорізького національного університету про порядок визнання результатів навчання здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/3647.ukr.html

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2026-2027 н. р. доступний за адресою: https://tinyurl.com/yckze4jd.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: https://tinyurl.com/y9tve4lk.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: https://tinyurl.com/y9pkmmp5. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: https://tinyurl.com/ycds57la.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: https://tinyurl.com/57wha734. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: https://tinyurl.com/yd6bq6p9; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: https://tinyurl.com/y9r5dpwh.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**
Електронна адреса:
Гаряча лінія: Тел.

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: https://tinyurl.com/ydhcsagx.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: http://library.znu.edu.ua. Графік роботи абонементів: понеділок-п`ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): https://moodle.znu.edu.ua
Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.
У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: http://sites.znu.edu.ua/child-advance/

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ: https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ): http://sites.znu.edu.ua/confucius